

'Hotspot Droog Ruraal'

Kennis voor Klimaat

Bouwstenen voor regionale klimaatadaptatie in hoog Nederland

Workshop Het Lankheet, 16 mei 2014 | Kennis voor Klimaat
Overland | Hans Bleumink

Kennis voor Klimaat

Onderzoeksprogramma, tot eind 2014

Thema's (onderzoek)

1. Waterveiligheid
2. Zoetwatervoorziening
3. **Klimaatbestendig platteland**
4. Klimaatbestendige steden
5. Infrastructuur en netwerken
6. **Governance**
7. Klimaatscenario's
8. Instrumenten

Wetenschappelijke publicaties
Maatschappelijke publicaties

Hotspots ('real life labs')

1. Schiphol
2. Haaglanden
3. Rotterdam
4. Grote Rivieren
5. Zuidwestelijke Delta
6. Wadden
7. Veenweiden
8. **Droog Ruraal**

Adaptatiestrategieën

Aanpak en proces

1. **Verkenning (oktober – januari)**
  - Interviews
  - Beschikbare kennis (onderzoek)
  - Waaraan is behoefte (praktijk en beleid)
2. **Afbakening en hoofdlijnen (februari – maart)**
  - Afstemming met andere Hotspots
  - Feedback DHZ en ZON
3. **Conceptvisie (april – mei)**
  - **Workshop praktijk en onderzoek (16 mei)**
  - Afstemming met andere Hotspots
  - Interne review Kennis voor Klimaat
4. **Presentatie visie (geschikt moment)**
  - In afstemming met DHZ en ZON en KvK-thema platteland

Context en doel van Hotspot

- **DHZ-ZON hebben al plannen voor zoetwatervoorziening Deltaplan** (+ veel andere beleidstrajecten)
- **Meerwaarde van Hotspot Droog Ruraal**
  - Doorkijk langere termijn (na 2030)
  - Agendering 'systeemopgaven'
  - Inhoudelijke verbreding: niet alleen zoetwater
  - Koppeling aan ruimtelijke opgaven en economie
  - Sturing en governance
  - Aansprekend voor bestuurders, inspirerend

Doel van vandaag

Eerste concept | bouwstenen

Terugkoppelen en toetsen

Maar vooral: aan het werk

- In de diepte: uitwerken drie thema's
- Naar concrete adviezen voor vervolg
  - Aanhaken bij beleidstrajecten
  - Voorstellen voor vervolg
  - Wie doet wat; wie spreken we aan?

Programma

- 11.30 Welkom
- 11.45 Kennismaking
- 12.00 Theorie: Bouwstenen in vogelvlicht
- 13.00 Praktijk: Excursie en lunch
- 14.15 Twee toekomstthema's (deelsessie)
- 15.30 Derde toekomstthema (plenair)
- 16.30 Synthese & vervolg
- 16.45 Afsluiting en borrel

Vogelvlucht

Deel 1A: Klimaatverandering biedt kansen...

- Veiligheid overstromingen spelen geen rol van betekenis
- Prettiger woon- en leefklimaat: zeker t.o.v. Oost en Zuid-Europa
- Betere omstandigheden voor recreatie en toerisme
- Betere productieomstandigheden landbouw: zeker t.o.v. omringende landen
- Zoetwater
- Klimaatinnovaties als exportproduct

1B: Die kansen moet je wel verzilveren...

...door **klimaatopgaven** op een slimme manier aan te pakken.

In *alle* klimaatscenario's:

- Toenemende wateroverlast winter en piekbuien zomer: meer ruimte voor water (knikpunt na 2050)
- Waterkwaliteit onder druk
- Ruimtelijke samenhang natuur onvoldoende: meer robuuste, samenhangende en heterogene gebieden
- Stedelijk leefklimaat onder druk: meer ruimte voor water en koelte
- Gezondheid

In *droge* scenario's:

- Watervoorziening landbouw, natuur, stedelijke gebied, kanalen onder druk. Knikpunt voor 2050.
- Grotere kans op natuurbranden.

1C: Trends versterken klimaatopgaven *en* bieden kansen

Groei watervraag

Stedelijke uitbreiding en herstructurering

- Zet ruimte (voor watersysteem en groen) onder druk
- Maar biedt ook kansen: dynamiek + versterking woonklimaat

Ondergrondse ontwikkelingen

- Waterkwaliteit en kwantiteit

Land- en tuinbouw

- Intensivering: gevoeliger, meer waterzekerheid, minder flexibiliteit
- Schaalvergroting: risicospreiding op bedrijfsniveau
- Gronddynamiek: kansen voor gebiedsontwikkeling
- Waterconservering -> wateroverlast

Natuur

- Afronding EHS, vermaatschappelijking

Biobased en kringloop

- Zuivering afvalwater, energie, hergebruik

Deel 2.A: Strategie: verbinden

Droogte, wateroverlast, natuur, aantrekkelijk woonklimaat:

- Combinatie van:
  - Robuust en veerkrachtig systeem (wateroverlast en droogte)
  - Technische mogelijkheden (maatwerk)
  - Meekoppelkansen bij ruimtelijke ontwikkeling stad, landbouw, natuur (en waterwinning)

Nodig:

- Naar samenhangend regionaal 'ontwerp'
- Verbinden: thema's, ruimtelijk, stad-land, lange termijn – korte termijn, mensen en organisaties
- Klimaatverandering als 'inspiratie'

Deel 2.B: Lessen / bouwstenen

- Breng klimaatverandering in beeld (ABM, klimaatateliers)
  - Benut de kracht van ontwerp (ontwerpend onderzoek)
  - Benut en versterk initiatieven (co-creatie; Canvas)
  - Verbind stad en platteland
  - Verbind adaptatie met mitigatie (inspirerende agenda)
  - Maak kosten en baten inzichtelijk
  - Zorg voor implementatie en borging (reflectieve monitoring)
-
- Robuust en veerkrachtig watersysteem
  - Natuur als oplossing:
    - Natuur voor veerkrachtig watersysteem
    - Flexibele (her)begrenzing EHS
    - Minder verdampende vegetatie
    - (Her)infiltratie

Deel 2.C: Drie toekomstthema's

Randvoorwaarden / 'configuratie':

1. Sturing ruimtelijke ontwikkeling
2. Actief grondwaterbeheer
3. Vasthouden en loslaten (arrangementen)

Van concept naar een advies dat werkt

Team Wetenschap & Onderzoek

- Frank Groothuijse
- Martha Bakker
- Michelle Talsma
- Peter Driessen
- Petra Lindhout
- Pytrik Reidsma
- Rienk Kuiper

Team Beleid & Praktijk

- Hendrik Jan Teekens
- Jac Hendriks
- Jaco van der Gaast
- Luc Jehee
- Maarten Verkerk
- Marcel Paalman
- Wouter Schouten

Vragen

- Voor wie is (de boodschap uit) dit rapport? Wie moeten er wat mee?
- Wat is daar inhoudelijk nog voor nodig? (wat ontbreekt nog, waar moeten accenten komen, wat moet weg of anders?)
- Waar, wanneer en hoe presenteren?

Drie thema's voor de toekomst

1. Sturing ruimtelijke ontwikkeling
2. Actief grondwaterbeheer
3. Vasthouden en loslaten (arrangementen)

Thema 1: Ruimtelijke ontwikkeling

Opgaven

- Extra ruimte voor water (regionaal en vanuit hoofdwatersysteem)
- Extra ruimte voor natuur
- Water en groen in de stad

Dat betekent

- Landbouw op de juiste plek: herschikking functies? Voorkomen ongewenste ontwikkelingen? Ontwikkelingsgericht sturen?
- Rode ontwikkelingen op de juiste plek (Watertoets)
- Ruimte reserveren voor de lange termijn (knikpunt na 2050)?
- Hoe komen we aan extra ruimte voor natuur en water?

Vragen

- Hoe sturen we zonder bedrijfsontwikkeling op slot te zetten?
- Komen we er met de huidige instrumenten en aanpak, of is er meer nodig?
- Wat dan?
- Urgent?
- Hoe en waar op de agenda?

- Aftrap: Rienk Kuiper; discussieleider: Hans Bleumink

Thema 2: Actief grondwaterbeheer

Opgaven

- Druk grondwatersysteem neemt toe
- Meer droogte, stijgende vraag
- Ecologische en economische schade
- 'Knikpunt' rond 2050

Ontwikkelingen

- Technisch steeds meer mogelijk
- Meer samenwerking
- Maar kennis en regie ontbreekt
- Huidige beleid op termijn onvoldoende
- EU: beprijzing

Vragen

- Huidige systeem op de schop?
- Urgent?
- Oplossingsrichtingen?
- Hoe en waar op de agenda?

- Aftrap: Petra Lindhout & Frank Groothuijse
- Discussieleider: Maarten Verkerk

Thema 3: Vasthouden en loslaten

Opgaven en ontwikkelingen

- Veel pilots, opkomst collectieven
- Eigen verantwoordelijkheid, betere resultaten
- Past in brede maatschappelijke trend
- Ook overheden willen meer samenwerken

Een stap verder

- Hoe borg je resultaat, ook op termijn?
- Afstemming tussen overheden; ruimte aan initiatieven; continuïteit
- Van pilot naar praktijk (van best naar common practice)
- Van bedrijfsniveau naar gebiedsniveau

Vragen

- Hoe zetten we een stap verder?
- Aftrap: Hans Bressers

